

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

*Όπως η δροσοσταλίδα στο φύλλο του λωτού λάμπει και τρέμει,
Το ίδιο και η ζωή του ανθρώπου σε αυτόν τον εφήμερο κόσμο.
Η ζωή είναι γεμάτη προσκολλήσεις, φόβο, θλίψη και άγνοια.
Ω ανόητε νου, βρες καταφύγιο στο Όνομα του Κυρίου!*

Αγαπητοί Σπουδαστές !

Δεν είναι εύκολο για τους ανθρώπους να αντιληφθούν τι είναι πνευματικότητα και τι είναι ελευθερία. Πνευματικότητα δεν σημαίνει να ζει κανείς σε απομόνωση, μακριά από την κοινωνία. Πνευματικότητα σημαίνει την καλλιέργεια των σπόρων της αγάπης στις καρδιές των ανθρώπων και την άνθιση της ειρήνης και όλων των ευγενών αρετών στον νου των ανθρώπων.

Η αληθινή ελευθερία αναβλύζει από την Καρδιά

Αν ερευνήσετε βαθιά, θα διαπιστώσετε ότι πνευματικότητα και ελευθερία δεν είναι δύο διαφορετικά πράγματα. Η συζήτηση που προηγήθηκε πάνω στο θέμα της προσωπικής ελευθερίας δεν ήταν τόσο διαφωτιστική. Ειπώθηκε ότι ελευθερία είναι να μπορεί κάποιος να εκφράζει ελεύθερα τα αισθήματα και τις απόψεις του. Στ' αλήθεια, όμως, κανένα άτομο σε αυτό τον κόσμο δεν έχει ελευθερία. Από πολιτικής απόψεως, η απαλλαγή από την ξένη κυριαρχία και η εγκατάσταση εθνικής διακυβέρνησης θεωρείται ελευθερία. Αλλά αυτό δεν είναι πραγματική ελευθερία. Τι ωφελεί να επαναλαμβάνουμε απλώς τη λέξη ελευθερία; Μόνο όταν φθάσουμε στο Ένα μπορούμε να ισχυριστούμε ότι φθάσαμε στην ελευθερία. Χωρίς την πραγμάτωση του Ενός, αν μιλάμε για ελευθερία, είναι απλά ελευθερία στα λόγια και όχι πραγματική ελευθερία.

Η αληθινή ελευθερία αναβλύζει από την καρδιά. Τι σημαίνει καρδιά; Δεν σημαίνει τη φυσική καρδιά. Η καρδιά δεν έχει σχέση με κάποιο ιδιαίτερο μέρος, χρόνο, άτομο ή χώρα. Είναι η Θεϊκή Αρχή που είναι εξίσου παρούσα σε όλα τα όντα και σε όλα τα μέρη. Αυτή η Καρδιά δεν έχει μορφή. Ό,τι θεωρούμε καρδιά στο ανθρώπινο σώμα, έρχεται και φεύγει, αλλά ό,τι ονομάζουμε Καρδιά στην πνευματική γλώσσα, δεν γνωρίζει άφιξη ή αναχώρηση. Είναι αιώνια και αμετάβλητη. Επομένως, η αληθινή ελευθερία συνίσταται στην αναγνώριση και τη συνειδητοποίηση αυτής της Καρδιάς, της Θεϊκής Αρχής, την οποία όταν κάποιος γνωρίσει γίνεται γνώστης των πάντων.

Όποιος γνωρίσει τον Εαυτό του, γνωρίζει τα πάντα

«Όπως είναι ο μικρόκοσμος, έτσι είναι ο μακρόκοσμος» λέει η ρήση. Ο μικρόκοσμος αναφέρεται στο άτομο και ο μακρόκοσμος στο σύνολο. Όποιος γνωρίσει τον Εαυτό του, γνωρίζει τα πάντα. Αλλά ο σημερινός άνθρωπος προσπαθεί να γνωρίσει τα πάντα για τον κόσμο. Αισθάνεται υπερήφανος, που γνωρίζει το καθετί, αλλά ξεχνά ότι δεν γνωρίζει τον εαυτό του.

Σε μια από τις Ουπανισάδες αναφέρεται ένας μεγάλος σοφός με το όνομα Ουντάλακα, ο οποίος έστειλε τον γιο του Σβετακέτου σ' έναν άλλο δάσκαλο για να τον εκπαιδεύσει. Πήρε

δώδεκα χρόνια στον Σβετακέτου για να γνωρίσει όλους τους κλάδους της γνώσης. Φουσκωμένος από υπερηφάνεια, επέστρεψε στον πατέρα του και του μίλησε για τη βαθιά του ευρυμάθεια. Ο πατέρας του τότε τον ρώτησε: «Γιε μου! Έχεις μάθει εκείνο που όταν το γνωρίσεις θα μπορείς να γνωρίσεις τα πάντα;» Ο γιος, ο οποίος είχε αναπτύξει μεγάλη υπερηφάνεια για τις γνώσεις που είχε αποκτήσει, βρέθηκε σε αμηχανία με αυτή την ερώτηση. Από όλα τα είδη της υπερηφάνειας, η υπερηφάνεια λόγω της μάθησης είναι η χειρότερη. Με αυτή την ερώτηση, ο σοφός Ουντάλακα έκανε το γιο του να αναγνωρίσει την ανωτερότητα της γνώσης του Εαυτού σε σχέση με τις κοσμικές γνώσεις.

Όταν ρωτήσετε κάποιον: «Ποιος είσαι;» και σας απαντήσει: «Δεν γνωρίζω», τι θα σκεφθείτε γι' αυτόν; Θα τον θεωρήσετε τρελό, έτσι δεν είναι; Παρόμοια κι εσείς, αν προσπαθείτε να μάθετε για καθετί άλλο εκτός από το να γνωρίσετε ποιοι είστε, θα είστε μήπως καλύτεροι από εκείνον τον τρελό; Επομένως, θα πρέπει να προσπαθήσετε να γνωρίσετε ποιοι είστε. Μπορεί να λέτε: «Εγώ είμαι ο Ραμάγια», αλλά Ραμάγια είναι το όνομα που δόθηκε στο σώμα σας. Ποιο είναι αυτό το Εγώ που προσδιορίζετε ως Ραμάγια; Αυτό το Εγώ είναι διαφορετικό από τον Ραμάγια. Θα πρέπει να γνωρίσετε τη φύση αυτού του Εγώ. Αυτό το Εγώ είναι η Καρδιά. Είναι ο Εαυτός. Είναι ο Θεός.

Αυτό που δεν υπάρχει στην αρχή και στο τέλος, αλλά εμφανίζεται μόνο στο ενδιάμεσο διάστημα, στην πραγματικότητα δεν υπάρχει

Σκεφτείτε αυτό το παράδειγμα: Ένας ζωγράφος ζωγράφισε πάνω σ' έναν καμβά μια υπέροχη εικόνα ενός κοριτσιού που χορεύει. Η εικόνα δείχνει το σώμα και τα μέλη του κοριτσιού σε διάφορες κάμψεις, στη διαδικασία του χορού. Σ' έναν άλλο πίνακα υπάρχουν ψηλά βουνά και χαμηλές κοιλάδες. Αλλά αν αγγίξετε με τα δάχτυλά σας τον καμβά, δεν θα βρείτε κανένα πραγματικό ύψωμα και καμία πραγματική κοιλάδα. Το ίδιο συμβαίνει και στον φαινομενικό κόσμο που είναι αποτυπωμένος πάνω στον 'καμβά' της Καρδιάς. Βρίσκετε πολλές εναλλαγές, όπως επιτυχίες και αποτυχίες, καλό και κακό, αμαρτία και αρετή, αλήθεια και αναλήθεια, πόνο κι ευχαρίστηση κλπ. Αλλά στον καμβά της Καρδιάς δεν θα βρείτε κανένα από αυτά τα ζευγάρια των αντιθέτων.

Αυτό που δεν υπάρχει στην αρχή και στο τέλος, αλλά εμφανίζεται μόνο στο ενδιάμεσο διάστημα, στην πραγματικότητα δεν υπάρχει. Ας εξετάσουμε ένα παράδειγμα. Ας πάρουμε ένα ποτήρι. Έχει όνομα και μορφή. Αν αφαιρέσετε το όνομα και τη μορφή, τι παραμένει; Μόνο το ασήμι. Πριν γίνει ποτήρι ήταν ασήμι. Όταν έχει τη μορφή του ποτηριού είναι επίσης μόνο ασήμι. Αν καταστραφεί το ποτήρι και μετατραπεί σε απλή μάζα, θα συνεχίσει να είναι μόνο ασήμι. Επομένως, δεν είναι τίποτα άλλο παρά ασήμι –στην αρχή, στο μέσο και στο τέλος. Το όνομα και η μορφή υπάρχουν στο μέσον, αλλά όχι στην αρχή ούτε στο τέλος. Η φαινομενική του ύπαρξη στο μέσον είναι μόνο μύθος, πλάνη. Γι' αυτό, ο φαινομενικός κόσμος ονομάζεται απατηλός κόσμος (*mithya jagath*).

Η Έρευνα του Εαυτού βοηθά να απεγκλωβιστούμε από τη φυλακή του νου

«Υπάρχει μόνο το Ένα» (*Ekam Sat*). Όταν δεν υπάρχει δεύτερο, πώς μπορεί να προκύψει θέμα ελευθερίας ή δουλείας; Επομένως, αυτές οι αντιλήψεις για ανεξαρτησία ή υποτέλεια, ελευθερία ή δουλεία, είναι δημιουργήματα του νου.

Προσέχουμε και δίνουμε αξία στη σελήνη, μόνο όταν δεν υπάρχει ήλιος. Όταν ανατέλλει ο ήλιος, η σελήνη χάνει την αξία της. Γιατί δίνουμε αξία στη σελήνη, όταν δεν υπάρχει ήλιος; Η σελήνη δεν έχει δική της λαμπρότητα. Λάμπει μόνο από την αντανάκλαση των ακτίνων του ήλιου. Παρόμοια, όταν δεν βλέπουμε τον ήλιο του Εαυτού, δίνουμε αξία στη σελήνη του νου. Οι Βέδες έχουν αποκαλύψει ότι ο νους αντιστοιχεί στη σελήνη. Για όσον καιρό δεν ασχολούμαστε με την Έρευνα του Εαυτού (*Ατμα Βιτσάρα*), θα είμαστε εστιασμένοι στον νου και θα τον τροφοδοτούμε, αφιερώνοντας όλο και περισσότερο χρόνο και προσοχή σε αυτόν. Ο νους δεν είναι αυτόφωτος. Μόνο όταν υπάρχει νους, βλέπετε όλες αυτές τις δυαδικές όψεις –ελευθερία και δουλεία, πνευματικότητα και εγκοσμιότητα, ύλη και πνεύμα, άντρας και γυναίκα. Όλες αυτές οι δυαδικότητες είναι δημιουργήματα του νου.

Ελεύθερη βούληση σημαίνει Βούληση του Εαυτού

Θέλω να διευκρινίσω μερικά σημεία που σχετίζονται με τη συζήτηση που έγινε εδώ, πάνω στο θέμα της ελευθερίας. Αν εξετάσετε προσεκτικά την έννοια της προσωπικής ελευθερίας, θα δείτε πως αυτή δεν είναι πραγματική ελευθερία. Είναι απλά η έκφραση των σκέψεων και προτιμήσεων του νου του ανθρώπου. Είναι ένα είδος εγωισμού που αποσκοπεί στην εκπλήρωση των επιθυμιών. Υποθέστε ότι υπάρχει ένας άνθρωπος που πάσχει από μεγάλη φτώχεια. Είναι πολύ πεινασμένος, αλλά κανένας δεν του δίνει τροφή. Τότε, αισθάνεται ότι είναι ελεύθερος να καταφύγει στην κλοπή, για να ικανοποιήσει την πείνα του. Αν και θεωρεί πως αυτό είναι προσωπική του ελευθερία, η συνείδησή του δεν εγκρίνει την πράξη αυτή. Πώς μπορεί αυτό να ονομαστεί ελευθερία, όταν αποδοκιμάζεται από τη συνείδησή του; Αντίθετα, αυτό είναι έλλειψη ελευθερίας, είναι μια δέσμευση εξαιτίας του εγωισμού. Τότε, πότε έχει κανείς πραγματική ελευθερία; Μόνο όταν εξαλειφθεί ο εγωισμός. Μόνο όταν εξαλειφθεί ο νους.

Όταν χρησιμοποιείτε τις λέξεις *σβαμπάβα* (ιδία φύση) και *σβέτσα* (ιδία βούληση ή ελεύθερη βούληση), πρέπει να αντιλαμβάνεστε την αληθινή τους έννοια. Και οι δύο αυτές λέξεις έχουν ως πρώτο συνθετικό τη λέξη *σβα* που σημαίνει Εαυτός (*Ατμα*)¹. Επομένως, *ιδία φύση (σβαμπάβα)* σημαίνει τη φύση (*μπάβα*) του Εαυτού. Παρόμοια, *ιδία βούληση ή ελεύθερη βούληση (σβέτσα)* σημαίνει τη βούληση (*ίτσα*) του Εαυτού. Αυτό είναι πραγματική ελευθερία. Κάτω από το φως αυτών των εννοιών, δεν είναι σωστό να χρησιμοποιείτε τους όρους *ιδία φύση (σβαμπάβα)* και *ελεύθερη βούληση (σβέτσα)* για θέματα που αναφέρονται στις δραστηριότητες του σώματος, των αισθήσεων, του νου και της διάνοιας. Πολλοί ισχυρίζονται πως αυτές οι δραστηριότητες είναι σύμφωνες με τους νόμους της φύσης και επομένως ο άνθρωπος έχει την ελευθερία να πράττει ακολουθώντας τις φυσικές του παρορμήσεις. Όμως αυτό δεν είναι πραγματική ελευθερία. Η ζωή του ανθρώπου πρέπει να κινείται ανάμεσα στους φυσικούς νόμους και τους κανόνες και τους ηθικούς κώδικες συμπεριφοράς που έχουν καθοριστεί από την ανθρώπινη κοινωνία. Εφόσον έτσι έχει η κατάσταση, είναι λάθος να θεωρεί κάποιος ότι έχει ελευθερία να ενεργεί όπως θέλει. Μόνο ο Θεός έχει ελευθερία. Ακόμα

¹ Η σανσκριτική λέξη *σβα*- αντιστοιχεί στην ελληνική *εαυτός* που χρησιμοποιείται ως πρώτο συνθετικό σε πολλές λέξεις, όπως *αυτο-διάθεση*, *αυτο-νομία*, *αυτο-βουλία*, *αυτ-ενέργεια*, *αυτο-προσδιορισμός*, *αυθ-ορμητισμός*, *αυτο-πεποίθηση*, *αυτο-πραγμάτωση* κτλ. Για την ορθή κατανόηση της σημασίας αυτών των λέξεων, πρέπει πρώτα απ' όλα να διευκρινιστεί η έννοια που έχει το πρόθεμα αυτός.

και αυτή είναι σχετική αλήθεια, επειδή ο Θεός είναι μόνο Ένας για το Ένα η λέξη ελευθερία δεν έχει νόημα, γιατί δεν υπάρχει καμιά δέσμευση από κάτι άλλο έξω απ' αυτό.

Η αληθινή παράδοση δεν έχει επίγνωση της παρουσίας ή της απουσίας Θλίψης

Οι άνθρωποι μιλούν εύκολα για παράδοση. Μερικοί παραπονούνται: «Έχω παραδοθεί τελείως στον Σουάμι, αλλά δεν υπάρχει τέλος στα προβλήματά μου, τις κακουχίες, τα βάσανα και τη θλίψη μου». Κατά την άποψή Μου, αυτή δεν είναι παράδοση. Η αληθινή παράδοση δεν έχει επίγνωση της παρουσίας ή της απουσίας της θλίψης, του πόνου ή της δυστυχίας και των παρόμοιων. Υπάρχουν κάποιοι άλλοι που λένε: «Όταν κάθομαι σε διαλογισμό, μερικές φορές μπαίνω σε *σαμάντι*». Αλλά τι είναι *σαμάντι*; Σε βιβλία που είναι γραμμένα από ανθρώπους που δεν έχουν αληθινή εμπειρία, μπορεί να βρει κάποιος διάφορες περιγραφές του *σαμάντι*. Ένας άνθρωπος όταν είναι σε διαλογισμό, χάνει τη συνειδητότητα του σώματος. Αλλά αυτό δεν μπορεί να ονομαστεί *σαμάντι*. Μπορεί να είναι ένα σύμπτωμα υστερίας ή κάποιου είδους αδυναμίας, αλλά ποτέ *σαμάντι*. *Σαμάντι* είναι μόνο η συγχώνευση του νου με τον Εαυτό. Σε αυτή την κατάσταση, δεν βλέπει κανείς ούτε βιώνει δυαδικότητα. *Σαμάντι* σημαίνει *σάμα* + *ντι*, δηλαδή όμοια στάση. Σε αυτή την κατάσταση δεν υπάρχει ίχνος δυαδικότητας, όπως ευχαρίστηση και πόνος, κέρδος και απώλεια, αρετή και αμαρτία, Φύση και Θεός. Αυτό είναι πραγματικό *σαμάντι*. Αυτή είναι η πραγματική φύση του Εαυτού.

Αληθινή ελευθερία είναι μόνο εκείνη που προέρχεται από την Καρδιά

Όσο υπάρχει νους, κανένας δεν μπορεί να ισχυρίζεται ότι απολαμβάνει ελευθερία. Μπορεί κάποιος να πει: «Έχω χρήματα. Μπορώ να τα δώσω σε κάποιον που έχει ανάγκη. Αυτό σημαίνει ότι έχω ελευθερία». Αλλά στην πραγματικότητα, αυτό δεν είναι ούτε ελευθερία ούτε ελεύθερη βούληση. Ο νους είναι ένα μίγμα των τριών ιδιοτήτων (*γκούνας*) : αγνή, δραστήρια και νωθή. Μια ή περισσότερες από αυτές ίσως να κυριαρχούν σε κάποιο δεδομένο χρόνο, σ' ένα συγκεκριμένο άτομο. Σε αυτή την περίπτωση, ο νους του ανθρώπου που δίνει κάποια χρήματα σ' ένα άλλο άτομο, παρακινείται από την αγνή ιδιότητα να δώσει κάτι στον συνάνθρωπό του ως φιλανθρωπία. Επομένως, όταν κάποιος άνθρωπος ενεργεί κάτω από την επιρροή των ιδιοτήτων της φύσης, πώς μπορεί να ισχυρίζεται ότι έχει ελεύθερη βούληση; Επομένως, είναι αδύνατο για τον οποιοδήποτε στον κόσμο να έχει ελευθερία. Ο δικαστής που μίλησε πριν από λίγο, σας είπε ότι ένα άτομο έχει την ελευθερία να ανεμίζει ένα ραβδί όπως του αρέσει στον περίβολο του σπιτιού του, αλλά δεν έχει την ελευθερία να το κάνει σε δημόσιο χώρο, διότι είναι ενάντια στους κανόνες και κανονισμούς της πολιτείας και κινδυνεύει να συλληφθεί από την αστυνομία. Ωστόσο, αυτό που συμβαίνει στ' αλήθεια όταν ένας άνθρωπος ανεμίζει το ραβδί του στον περίβολο του σπιτιού του, δεν είναι η εξάσκηση της ελευθερίας του, αλλά η εκπλήρωση μιας επιθυμίας του. Όποτε ένας άνθρωπος κάνει κάτι για χάρη προσωπικού του οφέλους, δεν φανερώνει παρά την επιθυμία του γι' αυτό το πράγμα. Αληθινή ελευθερία μπορεί να ονομαστεί μόνο εκείνη που προέρχεται από την Καρδιά.

Πνευματική άσκηση είναι η απομάκρυνση της άγνοιας

Τα ταλαντούχα άτομα δεν έχουν αποκτήσει τις ικανότητές τους από κάπου εξωτερικά. Όλες αυτές οι ικανότητες που έχουν είναι εκδηλώσεις των δικών τους έμφυτων δυνατοτήτων. Είναι τέλεια άγνοια να σκέφτεστε ότι μπορεί κάποιος να εξελιχθεί από κάποιον άλλον. Το καθετί

βρίσκεται μόνο μέσα σας. Αυτό που συμβαίνει είναι ότι με την προσπάθειά σας εκδηλώνετε και δίνετε εξωτερική έκφραση σ' εκείνο που ήδη είναι έμφυτο μέσα σας. Έτσι, ακόμα και στο πνευματικό πεδίο, η όλη πνευματική άσκηση που χρειάζεται να κάνετε, είναι να απομακρύνετε την άγνοια, η οποία εμποδίζει την εκδήλωση της θείας φύσης που ήδη υπάρχει μέσα σας. Ο Κρίσνα δίδαξε αυτή την ίδια αλήθεια στον Αρτζούνα, ως εξής:

«Αρτζούνα, όταν γεννήθηκες δεν γνώριζες την τέχνη της τοξοβολίας. Έχεις την εντύπωση ότι ο Ντρόνα σου δίδαξε και σου έδωσε αυτές τις ικανότητες. Αλλά δεν είναι σωστό να σκέφτεσαι ότι αυτές τις επιδεξιότητες τις απέκτησες από κάπου εξωτερικά. Αυτό που έκανε ο Ντρόνα ήταν να διευκολύνει την εκδήλωση εκείνου που ήδη υπήρχε μέσα σου.» Να θυμάστε ότι οποιοσδήποτε δάσκαλος, ακόμα και ο πιο προικισμένος, δεν μπορεί να αναδείξει ό,τι δεν υπάρχει ήδη μέσα σας. Τύχη ή ατυχία, ευτυχία ή δυστυχία, όλα αυτά βρίσκονται μόνο μέσα σας. Υποθέστε ότι σκάβετε ένα πηγάδι. Φτάνοντας σ' ένα βάθος, ας πούμε 30 μέτρων από την επιφάνεια του εδάφους, πετυχαίνετε μια καλή πηγή με άφθονη παροχή νερού. Εσείς είστε που δημιουργήσατε το νερό ή το φέρατε από κάπου αλλού; Όχι. Το νερό υπήρχε εκεί από πριν. Φανερώθηκε επειδή απομακρύνθηκε το χώμα που το έκρυβε. Το ίδιο και με τον Θεό, είναι πάντα Παρών μέσα σας αλλά Τον έχετε ξεχάσει. Γιατί Τον ξεχάσατε; Λόγω της λανθασμένης ταύτισής σας με το σώμα.

Η ελευθερία δεν πρέπει να συγχέεται με την επιτέλεση του καθήκοντος

Όσο υπάρχει νους, ο άνθρωπος δεν μπορεί να ξεφύγει από τα διάφορα είδη σκέψεων. Αυτές οι σκέψεις είναι ένδειξη της ελευθερίας του νου, αλλά όχι της ελευθερίας του ανθρώπου. Ο καθηγητής Σάμπατ σάς είπε ότι οι σπουδαστές έχουν την ελευθερία να ρωτούν τον δάσκαλο και να παίρνουν απαντήσεις. Αλλά αυτό δεν είναι πραγματική ελευθερία. Είναι καθήκον. Το καθήκον του σπουδαστή είναι να τηρεί τους κανονισμούς του εκπαιδευτικού συστήματος, το οποίο προνοεί για την υποβολή ερωτήσεων και τη λήψη απαντήσεων. Θα πρέπει να κατανοήσετε τη διαφορά ανάμεσα στην ελευθερία και το καθήκον. Το καθήκον μπορεί να θεωρηθεί τριών ειδών, σύμφωνα με τα πιο κάτω παραδείγματα.

Καθήκον προαιρετικό μέσα στις σχέσεις (*sambandham*): Θέλετε να κάνετε ένα πάρτυ στους φίλους σας μια Κυριακή βράδυ. Έτσι, τους καλείτε αρκετές μέρες πριν. Αλλά στις 4 το απόγευμα της Κυριακής σάς πιάνει πολύ υψηλός πυρετός. Έτσι, ενημερώνετε όλους τους καλεσμένους σας ότι το πάρτυ αναβάλλεται. Θεωρείτε ότι έχετε την ελευθερία να επιλέξετε να κάνετε ή να αναβάλετε το πάρτυ, ανάλογα με την επιθυμία σας.

Καθήκον από εξαναγκασμό (*nirbandham*): Βρίσκεστε στο γραφείο. Ξαφνικά, σας πιάνει υψηλός πυρετός. Εκείνη ακριβώς την ημέρα πρόκειται να έρθει ο διευθυντής ή ο προϊστάμενός σας να επιθεωρήσει το γραφείο σας. Επομένως, δεν μπορείτε να πάρετε άδεια. Έτσι, τρέχετε στον γιατρό, κάνετε μια ένεση, παίρνετε μερικά χάπια και παρευρίσκεστε στο γραφείο σας αναγκαστικά, παρότι υποφέρετε από πυρετό.

Καθήκον από υποχρέωση (*kartavyam*). Ας υποθέσουμε ότι προκύπτει ένας καυγάς ανάμεσα στον σύζυγο και τη σύζυγο. Σε μια κρίση θυμού, ο σύζυγος μιλάει άσχημα στη σύζυγό του. Εκείνη τρέχει στην κρεβατοκάμαρα, ξαπλώνει και κλαίει. Ακριβώς τότε, έρχεται να τον επισκεφτεί ένας καλός φίλος. Τον υποδέχεται με χαμόγελο και αφού τον βάλει να καθίσει, πηγαίνει μέσα και λέει στη σύζυγό του με σιγανή φωνή, αλλά σε οργισμένο τόνο: «Φτιάξε

καφέ!» Δείχνει ένα οργισμένο πρόσωπο στη σύζυγό του, αλλά μια ευχάριστη έκφραση στον φίλο του. Δεν θέλει να μάθει ο φίλος του ότι είναι θυμωμένος με τη σύζυγό του, ούτε θέλει να ξέρει η σύζυγός του ότι είναι χαρούμενος με τον φίλο του.

Οι άνθρωποι, σήμερα, δεν λαμβάνουν υπόψη τους τα είδη αυτά του καθήκοντος. Γι' αυτό υπάρχει παρακμή του *Ντάρμα* στη σύγχρονη κοινωνία.

Θα πρέπει να γίνει κατανοητό ότι σε καμία από τις πιο πάνω περιπτώσεις δεν μπορούμε να μιλάμε για ελευθερία. Είναι απλώς προσαρμογή της δράσης μας στις απαιτήσεις των εκάστοτε συνθηκών. Πραγματική ελευθερία υπάρχει μόνο στο επίπεδο του Εαυτού.

Οτιδήποτε θέλετε να κάνετε, να το κάνετε από το επίπεδο της Καρδιάς

Οτιδήποτε θέλετε να κάνετε, να το κάνετε τοποθετώντας πρώτα τον εαυτό σας στο επίπεδο της Καρδιάς. Με οποιαδήποτε δραστηριότητα κι αν ασχολείστε, να έχετε πάντα υπόψη σας την αληθινή σας φύση.

Δεν υπάρχουν δύο διαφορετικά είδη ελευθερίας, προσωπική ελευθερία και πνευματική ελευθερία. Μόνο η πνευματικότητα είναι ελευθερία. Μόνο η ελευθερία είναι πνευματικότητα. Δεν είναι δυνατόν αυτά τα δύο να υπάρχουν χωριστά το ένα από το άλλο. Είναι το ίδιο πράγμα σε διαφορετικές μορφές, ακριβώς όπως το γάλα παίρνει διαφορετικά ονόματα και μορφές –γιαούρτι, βουτυρόγαλα, κρέμα, βούτυρο κλπ. Όλες αυτές οι μορφές είναι διαφορετικές μεταξύ τους, αλλά η ουσία όλων είναι η ίδια, το γάλα. Κατά τον ίδιο τρόπο, τα τέσσερα στάδια στην πορεία της πραγμάτωσης του Θεού είναι ένα. Όταν σκέφτεται κάποιος συνεχώς τον Σουάμι, τον Θεό (*Salokyam*), ζει στην παρουσία Του (*Samiryam*), γίνεται ένα μαζί Του (*Saruryam*) και συγχωνεύεται σε Αυτόν (*Sayujyam*).

Είναι παράλογο να ισχυρίζεται κάποιος σε αυτόν τον φαινομενικό κόσμο ότι έχει ελευθερία. Θα μπορούσε να ονομαστεί «ελευθερία για το εγώ» ή «ελευθερία για τις προσκολλήσεις». Είναι ανόητο να νομίζει κάποιος ότι έχει την ελευθερία να μαλώνει ή να χτυπάει τη σύζυγο ή τα παιδιά του. Το να καταπνίγει την ελευθερία των άλλων είναι μόνο εγωϊσμός. Ελευθερία είναι να μην καταπνίγει την ελευθερία των άλλων.

Αληθινή ελευθερία δεν υπάρχει σε αυτόν τον κόσμο. Εκείνο που υπάρχει είναι μια ιεραρχία ελέγχων, ο ένας που βρίσκεται σε υψηλότερο επίπεδο να ελέγχει τον άλλο που βρίσκεται σε χαμηλότερο επίπεδο. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να μην υπάρχει ελευθερία για κανέναν, εκτός πιθανόν, από το ένα άτομο στην κορυφή της ιεραρχίας. Αλλά ακόμα και αυτό το άτομο που βρίσκεται στο τελευταίο σκαλοπάτι στη σκάλα της ιεραρχίας, δεν μπορούμε να πούμε ότι έχει ελευθερία, επειδή το ζήτημα της ελευθερίας δεν προκύπτει όταν υπάρχει μόνο ένας χωρίς δεύτερο. Με την απόλυτη έννοια της λέξης, δεν υπάρχει αληθινή ελευθερία. Οι έννοιες «προσωπική ελευθερία» και «θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα» έχουν θεσπιστεί μόνο για να βοηθήσουν τον άνθρωπο στην εγκόσμια ζωή του.

Όποιος έρχεται στον κόσμο με σώμα δεν μπορεί να έχει ελευθερία

Από την παραπάνω συζήτηση, φτάνουμε στο συμπέρασμα ότι, από οποιαδήποτε άποψη και αν μελετήσουμε το θέμα, δεν υπάρχει ελευθερία για τον άνθρωπο, ούτε μπορεί να υπάρξει ελευθερία για τον άνθρωπο. Στην πραγματικότητα, ο άνθρωπος δεν γνωρίζει τι σημαίνει

αληθινή ελευθερία. Όποιος έχει ελευθερία, δεν γεννιέται σε αυτόν τον κόσμο. Όποιος έρχεται στον κόσμο με σώμα, δεν μπορεί να έχει ελευθερία. Η Τζεγιάμμα σας έδωσε το παράδειγμα ζωού που είναι δεμένο σε ένα παλούκι με σχοινί τριών μέτρων, για να σας εξηγήσει ότι το ζώο έχει περιορισμένη ελευθερία, μέσα σε ένα κύκλο ακτίνας τριών μέτρων. Αλλά πώς μπορείτε να μιλάτε για ελευθερία, όταν το ζώο είναι δεμένο μ' ένα σχοινί στο παλούκι από τη μια άκρη και στο λαιμό του από την άλλη, και όταν δεν μπορεί να πάει πέρα από τα τρία μέτρα; Όταν υπάρχει δέσμευση από κάποιον περιορισμό, δεν μπορούμε να λέμε ότι υπάρχει ελευθερία. Αυτό δείχνει μονάχα ότι έχουμε τη συνήθεια να χρησιμοποιούμε τις λέξεις χωρίς να γνωρίζουμε τη σωστή τους έννοια.

Αν αντιλαμβάνεστε τη σωστή έννοια της Καρδιάς, θα αναγνωρίσετε ότι είναι πέρα από κάθε περιορισμό. Η ίδια η Καρδιά που είναι μέσα σας, βρίσκεται μέσα σε όλους τους άλλους, συμπεριλαμβανομένων ακόμα κι εκείνων που μισείτε ή που σας μισούν. Μπορεί να αναρωτιέστε: αν όλοι έχουν την ίδια Καρδιά, γιατί είναι διαφορετικές οι σκέψεις, τα συναισθήματα και οι πράξεις τους;

Να θυμάστε ότι όλες αυτές οι διαφορές δημιουργούνται από το νου και δεν έχουν να κάνουν τίποτα με την Καρδιά. Όταν λέω Καρδιά δεν εννοώ τη φυσική καρδιά, αλλά την πνευματική Καρδιά, που είναι πανταχού παρούσα. Δεν έχει μορφή, αλλά είναι το υπόστρωμα όλων των μορφών. Είναι παρούσα στα πάντα. Μπορεί να αναρωτηθείτε: πώς είναι δυνατόν; Ας υποθέσουμε ότι έχετε πολλά ζαχαρωτά με μορφές διαφόρων ζώων. Στα μάτια των μικρών παιδιών εμφανίζονται σαν ζώα. Στην ουσία τους όμως όλες αυτές οι μορφές είναι ζάχαρη, δεν υπάρχει κάποιο ζώο.

Οι διαφορές που βλέπετε στον κόσμο δεν είναι παρά αντανakλάσεις του νου σας

Όλες οι διαφορές που βλέπετε στον κόσμο δεν είναι παρά αντανakλάσεις του νου σας. Όταν αγαπάτε κάποιον, όταν μισείτε κάποιον, όταν κοροϊδεύετε κάποιον, όλα αυτά τα συναισθήματα δεν είναι παρά αντανakλάσεις δικές σας. Οτιδήποτε βλέπετε στη δημιουργία δεν είναι παρά αντίδραση, αντήρηση και αντανakλάση του νου σας. Αν παραιτηθείτε από αυτές τις αντιδράσεις, αντηρήσεις και αντανakλάσεις και εδραιωθείτε στην Καρδιά, τότε όλες αυτές οι διαφορές θα εξαφανιστούν.

Ο Θεός δεν έχει κανενός είδους σκέψεις και συναισθήματα, αλλά ανταποκρίνεται σύμφωνα με τις σκέψεις, τα συναισθήματα και τις πράξεις των πιστών. Δεν έχει προτιμήσεις και αντιπάθειες. Ούτε θυμώνει με κάποιους ή ευχαρισιέται με κάποιους άλλους. Δεν έχει διαθέσεις που αλλάζουν από ώρα σε ώρα, αναφορικά με το ίδιο ή με διαφορετικά άτομα, όπως φαντάζεστε πολλοί από εσάς. Βέβαια, επειδή οι Αβατάρ ενδύονται ένα σώμα, εμφανίζονται να έχουν τέτοιες αντιδράσεις, αντηρήσεις και αντανakλάσεις, αλλά αυτό συμβαίνει για να δώσουν το παράδειγμα σε άλλους και να τους βοηθήσουν να διορθωθούν, ώστε να επιτύχουν την απαιτούμενη πρόοδο στο πνευματικό ταξίδι τους. Ο Θεός δεν διαφοροποιεί ούτε διακρίνει ανάμεσα σε ανώτερη κάστα και σε κατώτερη κάστα, ανάμεσα σε νέους και σε γέροντες, ανάμεσα σε άντρες και σε γυναίκες, ανάμεσα στον λαό μιας χώρας και τον λαό μιας άλλης κλπ. Όλες αυτές είναι εγκόσμιες διαφορές που αφορούν τον φαινομενικό κόσμο· δεν έχουν να κάνουν τίποτα με τον Θεό. Είναι στενοκεφαλιά να σκέφτεστε ότι ο Ράμα γεννήθηκε σε οικογένεια πολεμιστών (Κσατρίγιας), ο Κρίσνα σε οικογένεια βοσκών

(Γιάνταβας) ή ο Σάι Μπάμπα στην οικογένεια Ράτζου που ήταν *Κσατρίγιας* κ.ο.κ. Για τον Θεό δεν υφίστανται τέτοιες διακρίσεις. Αν μπορούσατε να αντιληφθείτε τη φύση του Θεού, δεν θα υπήρχε κανένα περιθώριο για τέτοιες ασήμαντες, στενόμυαλες διαφορές και διακρίσεις.

Πνευματική άσκηση είναι η συνειδητοποίηση της ενότητας μεταξύ αυτού που νομίζει ότι είναι το σώμα και της Καρδιάς

Ζώντας σε αυτό το αχανές σύμπαν, πρέπει να αναπτύξετε ευρύτητα πνεύματος για να μπορέσετε να αντιληφθείτε τη φύση του άπειρου Εαυτού. Η πνευματικότητα δεν θα πρέπει να προσεγγίζεται από μια περιορισμένη σκοπιά. Οι ιεροτελεστίες, τα *μπάτζανς*, ο διαλογισμός και τα παρόμοια, θεωρούνται από πολλούς ενδείξεις πνευματικότητας. Αλλά όλα αυτά είναι συνήθειες του νου και χρησιμεύουν μόνο για την ικανοποίηση του νου.

Απευθύνεστε στον Θεό, λέγοντας: «Ω Κύριε! Είσαι η μητέρα μου, ο πατέρας μου, ο φίλος μου κ.ο.κ.» Αλλά γιατί όλα αυτά τα συναισθήματα; Γιατί δεν λέτε απλά: «Εσύ κι εγώ είμαστε ένα»; Αλλά ακόμα και αυτό δεν θα ήταν σωστό, γιατί από μόνοι σας είσατε δύο: φυσικό σώμα και Εαυτός. Επομένως, είναι καλύτερο να λέτε: «Εμείς κι εμείς είμαστε ένα». Εγώ είμαι μέσα σας κι εσείς είστε μέσα Μου. Όταν είμαστε μαζί, γινόμαστε ένα. Εμείς κι εμείς είμαστε ένα. Αν αντιληφθείτε τη φύση της δυαδικότητας, δεν θα απευθύνεστε στον Θεό μέσα από τις σχέσεις μητέρα, πατέρα, φίλου κλπ. Στην πραγματικότητα υπάρχει μόνο το Ένα, αλλά εμφανίζεται ως δύο. Δείτε ένα απλό παράδειγμα: τα μικρόφωνα μπροστά Μου είναι δύο, αλλά η φωνή που ακούγεται μέσα από αυτά είναι μία.

Επομένως, η άσκηση που πρέπει να κάνετε είναι να συνειδητοποιήσετε την ενότητα μεταξύ αυτού που νομίζει ότι είναι το σώμα και της Καρδιάς, του αληθινού σας Εαυτού. Αυτή είναι η μόνη πνευματική άσκηση που πρέπει να κάνετε.

Πνευματικότητα σημαίνει να βιώσετε την ενότητά σας με τον Θεό

Πνευματικότητα σημαίνει να βιώσετε την ενότητά σας με τον Θεό. Δεν είστε διαφορετικοί από τον Θεό. Είστε ο Θεός, ο Θεός είναι εσείς. Το μόνο που χρειάζεστε, είναι να εδραιωθείτε σταθερά σε αυτή την πίστη· δεν χρειάζεται να κάνετε καμμιά άλλη πνευματική άσκηση.

Μερικοί άνθρωποι επαναλαμβάνουν μηχανικά: «Εγώ κι Εσύ είμαστε ένα», αλλά δεν ζουν σύμφωνα με αυτό. Ακούστε μια μικρή ιστορία για να καταλάβετε. Ένας Γκουρού έδωσε το *μάντρα Σίβο-χαμ* σε κάποιον από τους μαθητές του και του είπε ότι το *μάντρα* σημαίνει «Είμαι ο Σίβα». Καθώς ο μαθητής έλεγε *Σίβοχαμ, Σίβοχαμ* ήρθε κάποιος φίλος και τον ρώτησε για το νόημα του μάντρα. Αφού του εξήγησε το νόημα, ο φίλος τον ρώτησε: «Αν είσαι ο Σίβα, ποια είναι η σχέση σου με την Πάρβατι;» Η άμεση απάντηση του μαθητή ήταν: «Ο Θεός ας συγχωρήσει το παράπτωμά μου! Η Θεά Πάρβατι είναι πολύ ανώτερη από εμένα και αξίζει τη λατρεία και το σεβασμό μου». Το σημείο που πρέπει να τονιστεί εδώ είναι ότι αν ο μαθητής είχε αληθινή πίστη και πεποίθηση στο *μάντρα Σίβοχαμ*, που σημαίνει ότι υπάρχει ένας Θεός ο Οποίος εμφανίζεται να έχει πάρει όλα τα ονόματα και τις μορφές κάθε θεού και κάθε θεάς και όλων των όντων σε ολόκληρο το Σύμπαν, τότε η σωστή απάντηση στο ερώτημα του φίλου του, θα ήταν: «Είμαι και η Πάρβατι». Αντί γι' αυτό, η λαθεμένη απάντηση οφειλόταν στην πεποίθησή του για την παραδοσιακή σχέση του συζύγου και της συζύγου, ότι δηλαδή η Πάρβατι ήταν σύντροφος του Σίβα. Έτσι, αν σκέφτεστε το Θεό στο επίπεδο τέτοιων εγκόσμιων,

φυσικών σχέσεων, όπως μητέρα, πατέρας κλπ., θα προκύψει αυτό το είδος των περιπλοκών. Αντί γι' αυτό, θα πρέπει να έχετε ακλόνητη πίστη ότι ο Θεός είναι Ένας και να βεβαιώνετε: «Εγώ είμαι Εσύ, Εσύ είσαι Εγώ. Δεν είμαστε δύο αλλά ένας».

Αυτό είναι αληθινή ελευθερία και είναι έμφυτη μέσα σας. Επομένως, θα πρέπει να κατανοήσετε τη σωστή έννοια των όρων *Ντάρμα του Εαυτού* και *Ντάρμα του σώματος* όπως επιβάλλεται από την κοινωνική τάξη και τις εγκόσμιες σχέσεις. Με αυτή την έννοια δηλώνεται στην *Γκίτα* ότι αν ακολουθεί κάποιος μόνο το *Ντάρμα του φυσικού σώματος*, ο κλήρος του στη ζωή θα είναι ο φόβος, ενώ αν ακολουθεί το *Ντάρμα του Εαυτού*, δεν θα τον αγγίζει ο φόβος. Επομένως, αν αντιληφθείτε το αληθινό νόημα των στίχων της *Γκίτα* και διαμορφώσετε ανάλογα τη ζωή σας, δεν θα έχετε το φόβο της συκοφαντίας, της γελοιοποίησης, της θλίψης και του πόνου.

Η πραγματική ευτυχία προέρχεται από την επίγνωση του Εαυτού

Μπορεί να Με πιστεύετε μπορεί και όχι, όταν λέω: «Δεν γνωρίζω τι σημαίνει θλίψη, τι είναι στενοχώρια ή τι σημαίνει ταλαιπωρία!» Μερικοί μπορεί να Με εγκωμιάζουν και να Με λατρεύουν. Άλλοι μπορεί να Με επικρίνουν και να Με δυσφημούν. Και στις δύο περιπτώσεις είναι επιθυμία κι ευχαρίστησή τους. Δεν ενοχλούμαι καθόλου. Η στάση Μου για εκείνους που Με κακολογούν είναι ως εξής: Αν Με κακολογούν ή Με επιπλήττουν φωναχτά, λέω: «Έφυγε μαζί με τον άνεμο». Αν Με κατηγορούν σιωπηλά από μέσα τους, λέω: «Πληγώνουν μόνο τους ίδιους, γιατί δεν φτάνει σ' Εμένα». Και στις δύο περιπτώσεις δεν υπάρχει λόγος να στενοχωρούμαι έστω και λίγο. Επομένως, αν στηρίζεστε στην Αλήθεια, δεν θα επηρεάζεστε ποτέ από τον έπαινο ή την κατηγορία, από τη χαρά ή τον πόνο. Έρχονται άνθρωποι και Μου παραπονούνται για πένθη στις οικογένειές τους ή για βάσανα, πόνο κλπ. Τους απαντώ, λέγοντας: «πολύ ευτυχισμένος»! Θα πρέπει να σημειώσετε ότι αυτό το είδος της ευτυχίας παραμένει το ίδιο κάτω από όλες τις συνθήκες, γιατί βασίζεται στην επίγνωση του Εαυτού, στην επίγνωση ότι τα πάντα είναι ο Εαυτός. Ωστόσο, μερικές φορές, προσποιούμαι ότι είμαι θυμωμένος με τους σπουδαστές, όταν έχουν λανθασμένη συμπεριφορά. Αλλά είναι μόνο εξωτερικός θυμός, δεν προέρχεται από μέσα. Ίσως να μη μιλώ σε κάποιους για ολόκληρους μήνες. Αυτό είναι το φάρμακο που θα τους θεραπεύει από την ασθένεια της κακής συμπεριφοράς τους και θα τους διορθώσει. Δεν πρέπει να κρίνετε αν ο Σουάμι δεν μιλά σε κάποιον.

Ένα μικρό παράδειγμα γι' αυτό. Τέσσερις ασθενείς έρχονται σ' έναν γιατρό. Και οι τέσσερις πάνε με το ίδιο παράπονο, στομαχόπονο. Ο γιατρός τους εξετάζει τον ένα μετά τον άλλο. Διώχνει τον έναν με τη συμβουλή να βάζει ζεστά επιθέματα. Στον δεύτερο δίνει ένα διάλυμα για να το πιει. Στον τρίτο δίνει μερικά χάπια. Αλλά στον τέταρτο προτείνει άμεση χειρουργική επέμβαση, γιατί ο στομαχόπονος οφείλεται σε σκωληκοειδίτιδα. Παρόμοια κι Εγώ, δίνω διαφορετικές θεραπείες σε διαφορετικά άτομα, που βασίζονται στις ανάγκες τους, για το καλό τους. Σε μερικούς ανθρώπους δεν ρίχνω ούτε μια ματιά. Σε μερικούς άλλους δεν μιλώ καθόλου. Κάποιους άλλους τους αποφεύγω ή τους προσπερνώ, παρόλο που προσπαθούν να τραβήξουν την προσοχή Μου. Όλα αυτά είναι οι συνταγές Μου για τις αντίστοιχες αρρώστιες τους. Γιατί δίνω τέτοια φάρμακα ή θεραπείες; Έχω αρχές. Ο λόγος Μου είναι εξαιρετικά πολύτιμος. Ακόμα και αν δεν του δίνετε προσοχή, Εγώ του αποδίδω μεγάλη σημασία. Αν δεν προσέχει κανείς τα λόγια Μου, δεν τα σπαταλώ μιλώντας του. Για να διαφυλάξω την αξία των

λόγων Μου, σταματώ να μιλώ σε τέτοια άτομα. Αντί να παραπονιέστε ότι ο Σουάμι δεν σας μιλά, γιατί δεν ψάχνετε στον εαυτό σας μήπως δεν ενεργείτε σύμφωνα με τις οδηγίες του Σουάμι; Δεν είναι μονόδρομος, είναι θέμα «πάρε-δώσε». Αν υπακούτε ανεπιφύλακτα στις εντολές του Σουάμι, η Χάρη Του σας λούζει αυτόματα. Δεν χρειάζεται να προσευχηθείτε ειδικά για τη Χάρη Του. Πάνω απ' όλα, δώστε αξία στα δικά σας λόγια. Να θυμάστε το σοφό ρητό: «Η ζωή ενός φρουρίου είναι οι γενναίοι στρατιώτες του, η ζωή μιας γυναίκας είναι η σεμνότητα, η εγκυρότητα ενός γραμματίου είναι η υπογραφή, και η ζωή μιας λέξης είναι η Αλήθεια».

Δεν μπορούν όλοι να αντιληφθούν τη Φύση της Θεότητας. Ο Θεός ποτέ δεν αγαλλιάζει ούτε λυπάται. Ακόμα και αν όλος ο κόσμος να Με κατηγορεί και να Με διασύρει, δεν θα λυπηθώ. Ακόμα και αν ολόκληρος ο κόσμος να Με εκθειάζει, δεν θα αγαλλιάσω. Αυτό συμβαίνει γιατί στηρίζομαι στην Αλήθεια. Δεν υπάρχει περιθώριο για οποιαδήποτε στενοχώρια ή ανησυχία, αν στηρίζετε σταθερά στην Καρδιά, στον Εαυτό, στην Αλήθεια.

Προσπαθήστε να αντιληφθείτε τη Θεότητα του Σουάμι, ως το αμετάβλητο υπόστρωμα των πάντων. Όπως ο πηλός είναι η ουσία όλων των πήλινων δημιουργημάτων έτσι και το Θείο είναι η αμετάβλητη βάση όλων των ονομάτων και των μορφών που συνεχώς μεταβάλλονται. Αυτή η βάση είναι η Αλήθεια, είναι ο Θεός, είναι ο ίδιος σας ο Εαυτός!

Και ο Σουάμι περάτωσε την ομιλία Του με το μπάτζαν «Σάτυαμ Γκνιάναμ Ανάνταμ Μπράμα», δηλαδή «Είμαστε η Αλήθεια, είμαστε η Γνώση, είμαστε το Άπειρο, είμαστε ο Θεός».

- Ομιλία που δόθηκε στις 31 Μαΐου 1990, στο πλαίσιο του θερινού σεμιναρίου, στο Μπριντάβαν